

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

---

IZVEŠTAJ OMBUDSMANA

Ex officio br. 1586/2025

*U vezi sa Specijalizovanim većima i Kancelarijom Specijalizovanog tužioca iz perspektive
ljudskih prava*

Upućeno: Gđi Albulena Haxhiu, predsednica
Skupština Republike Kosovo

G. Albin Kurti, premijer
Vlada Republike Kosovo

Gđi Ekaterina Trendafilova, predsednica
Specijalizovana veća Kosova

Kopija: Gđi Justina Shiroka Pula, predsednica
Republika Kosovo

Priština, 14. oktobar 2026.

Svrha izveštaja

Svrha ovog izveštaja je da skrene pažnju institucija Republike Kosovo na stavove Ombudsmana u vezi sa aktivnostima Specijalizovanih veća i Kancelarije i Kancelarije Specijalizovanog tužioca (u daljem tekstu: SVK), koji se direktno odnose na standarde koji garantuju pravično i nepristrasno suđenje, kao i na druga prava povezanim sa ovim procesom, posmatrano sa stanovišta poštovanja ljudskih prava i sloboda, utvrđenih Ustavom Republike Kosovo i međunarodnim instrumentima.

Ovaj izveštaj se zasniva na aktivnostima koje je Ombudsman sproveo od 2021. godine do njegovog usvajanja, na informacijama prikupljenim tokom ovih aktivnosti i na nezavisnoj preliminarnoj proceni koju je pripremio *Bar Human Rights Committee of England and Wales* (BHRC). Svrha izveštaja nije mešanje u predmete pred SVK-om, već izražava zabrinutost u vezi sa utvrđenim standardima za pravično i nepristrasno suđenje, slobodu i bezbednost, delotvornost pravnih lekova, kao i institucionalnu transparentnost i odgovornost.

Nalazi ovog izveštaja odraziće se i na prava žrtava, za koje se traži pravda, i samo poštovanje pravičnog i nepristrasnog suđenja zadovoljava pravdu, kao i obezbeđuje pravdu i satisfakciju za žrtve.

Uzimajući u obzir činjenicu da Ombudsman Republike Kosovo ima u svojim nadležnostima davanje opštih preporuka za funkcionisanje pravosudnog sistema, ovaj izveštaj biće poslat i Specijalizovanim većima i Kancelariji Specijalizovanog tužioca, kao delovima institucija Republike Kosovo, odnosno kao delovima pravosudnog sistema Republike Kosovo.

Pravni osnov

1. Ustav Republike Kosovo, Poglavlje II [Prava i Osnovne slobode], član 21 [Opšta načela], stav 1, propisuje: „*Ljudska prava i osnovne slobode su neodvojiva, neotuđiva i neosporiva i čine osnov pravnog reda Republike Kosovo*“.
2. Član 132, stav 1, propisuje: „*Ombudsman nadzire i štiti prava i slobode pojedinaca od nezakonitih i neregularnih radnji javnih organa*“.
3. Član 135, stav 3, propisuje: „*Ombudsman ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere, onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa*“.
4. Amandman 24, član 162 [Specijalne komore i Kancelarija Specijalnog tužioca], stav 11, propisuje: „*Biće imenovan posebni Ombudsman specijalnih komora, sa isključivom odgovornošću za specijalne komore i Kancelariju Specijalnog tužioca, Njegove/njene funkcije i obaveze, za izveštavanje utvrđuju se [posebnim zakonom]. Članovi 133 (2), 134, 135 (1) i (2) neće se primenjivati nad Ombudsmanom specijalnih komora. Ombudsman Kosova može takođe uputiti predmet u skladu sa članom 135 (4)*“.
5. U skladu sa Zakonom br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman, između ostalog, ima ove nadležnosti i odgovornosti:
  - „*Ombudsman ima nadležnost da obavi istragu bilo da bi odgovorio na podnetu žalbu ili samoinicijativno (ex officio), ako iz nalaza, dokaza i podnetih činjenica u podnesku ili iz stečenih saznanja na drugi način, ima osnova da proizilazi da su od strane vlasti kršena ljudska prava i slobode, utvrđene Ustavom, zakonima i drugim aktima, kao i međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima*“.(član 16, stav 4).

- „Ombudsman može dati opšte preporuke za funkcionisanje pravosudnog sistema [...]“ (Član 16, stav 8).
  - „Da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima, a kada je to neophodno da izrazi svoje mišljenje o stavovima i reagovanju odgovarajućih autoriteta u vezi takvih slučajeva“ (Član 18, stav 1, tačka 2).
  - „Da preporučuje Vlada, Skupštinu i druge nadležne institucije Republike Kosovo o pitanjima koje se odnose na unapređivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda, ravnopravnosti i nediskriminacije“ (Član 18, stav 1, tačka 5).
6. Ombudsman smatra da je Amandman 24 Ustava Republike Kosovo delimično ograničio mandat Ombudsmana u odnosu na Specijalizovana veća i Kancelariju Specijalizovanog tužioca. Međutim, uzimajući u obzir odredbe člana 21, prema kojem su osnovna prava i slobode neodvojiva, neotuđiva i neosporiva, kao i odredbe člana 132, prema kojima: „Ombudsman nadzire i štiti prava i slobode pojedinaca od nezakonitih i neregularnih radnji javnih organa“ (naglasak dodat), Ombudsman smatra da ima dužnost i, štaviše, odgovornost da štiti i nadzire osnovna prava i slobode svih građana Republike Kosovo, bez obzira na njihov status i instituciju u kojoj se nalaze.
  7. Univerzalnost ljudskih prava podrazumeva da pitanja kao što su pravo na pravičan sudski proces, pretpostavka nevinosti, jednakost oružja, pravo na delotvornu odbranu i proporcionalnost restriktivnih mera nisu zabrinutosti koje se tiču samo pogođene osobe. To su osnovni standardi vladavine prava i zaštite ljudskog dostojanstva.
  8. Ombudsman naglašava da je svrha ovog izveštaja nije zamena mandata Ombudsmana Specijalizovanih veća, već smatra da izražene zabrinutosti mogu biti razmatrane nezavisno od strane Ombudsmana, zbog dodatnih garancija koje Ombudsman ima prema Ustavu, odnosno njegovim članovima 132, 133, 134. i 135. Iz tog razloga, izrađavanje zabrinutosti kada postoji percepcija ili rizik da se ovi standardi ne poštuju dovoljno nije samo legitimno, već je i važno za očuvanje poverenja u pravosudni sistem i za jačanje kulture ljudskih prava.
  9. Štaviše, uzimajući u obzir činjenicu da Zakon br. 05/L-019 o Ombudsmanu definiše Ombudsmana i kao Nacionalni mehanizam za sprečavanje torture i drugih okrutnih, neljudskih i ponižavajućih postupaka i kažnjavanja (u daljem tekstu: NMS), nadležnost koja nije predviđena Zakonom br. 03/L-195 o Ombudsmanu, na koji se pozivaju SVK i koji je stavljen van snage Zakonom br. 05/L-019 o Ombudsmanu, koji je stupio na snagu 11. jula 2015. godine. Isto tako, Ombudsman Republike Kosovo deluje kao Nacionalna institucija za ljudska prava (NILJP). Iz ove perspektive, Ombudsman ima pune nadležnosti.

U vezi sa Ombudsmanom Specijalizovanih veća i Kancelarije Specijalizovanog tužioca

(a) Što se tiče nadležnosti

10. Ombudsman SVK-a je uspostavljen u skladu sa Amandmanom 24 Ustav, na osnovu člana 16 Ustava, kao poseban Ombudsman, sa „isključivom odgovornošću“ za Specijalizovana veća i Kancelariju Specijalizovanog tužioca.

11. Ombudsman SVK-a je pravno različit od Ombudsmana Republike Kosovo. Njegov mandat se ne prostire na javne organe Republike Kosovo u celini, već je ograničen na SVK i Kancelariju Specijalizovanog tužioca.
12. Ova razlika je takođe važna za njegovu ocenu prema međunarodnim standardima, jer se radi o instituciji sa specijalizovanim i ograničenim mandatom, a ne o Nacionalnoj instituciji za ljudska prava (NILJP) u smislu Pariskih principa. Dakle, njegov institucionalni model ne ispunjava karakteristike koje Pariski principi zahtevaju za NILJP sa širokim mandatom, koji, za razliku od njega, ima Ombudsman.
13. U skladu sa Pravilom 28 Pravilnika o postupku i dokazima SVK-a, Ombudsman samostalno nadzire, brani i štiti osnovna prava i slobode lica koja dolaze u kontakt sa SVK-om i Kancelarijom specijalizovanog tužioca.

Pravilo 29 propisuje njegove nadležnosti, koje, između ostalog, obuhvataju:

- Istragu pritužbi za kršenje povredu ljudskih prava;
  - Inspekcijski nadzor pritvorskih objekata;
  - Posredovanje i mirenje u cilju rešavanje pritužbi;
  - Davanje preporuka predsedniku SVK-a i Specijalizovanom tužiocu;
  - upućivanje pitanja na ustavnu ocenu u slučajevima predviđenim pravnim okvirom.
14. Ove nadležnosti daju Ombudsmanu Veća važnu ulogu u zaštiti prava lica koja su u kontaktu sa sistemom SVK-a. Međutim, mandat je značajno ograničen.
  15. Ombudsman SVK-a ne može da se meša u sudska pitanja ili postupke SVK-a, osim u slučajevima neopravdanog kašnjenja. Shodno tome, značajan deo pitanja koja mogu biti povezana sa osnovnim pravima lica u sudskim postupcima ostaje u nadležnosti samih sudskih mehanizama SVK-a. S druge strane, Ombudsman Republike Kosovo, u skladu sa Zakonom o Ombudsmanu, u svojoj nadležnosti ima „*da daje opšte preporuke za funkcionisanje pravosudnog sistema*“.
  16. Izričita odgovornost i izričita nadležnost predstavljaju dva različita pravna koncepta, koji se ne mogu koristiti kao sinonimi. Prvi podrazumeva posebnu obavezu koja se nameće jednoj instituciji radi garantovanja ispunjavanja određene funkcije, dok drugi podrazumeva pravno ovlašćenje za delovanje na način koji isključuje delovanje drugih institucija. Postojanje izričite odgovornosti ne može se sama po sebi uzeti kao dokaz o postojanju izričite nadležnosti. Shodno tome, svaka tvrdnja da ustavni ili pravni okvir isključuje nadležnost Institucije Ombudsmana Republike Kosovo mora da bude argumentovan pozivanjem na relevantne ustavne odredbe i njihovo pravilno tumačenje, a ne zasnovan samo na upotrebi termina „izričita odgovornost“.

(b) Što se tiče nezavisnosti

17. Poslovnik o postupku i dokazima SVK-a izričito propisuje da Ombudsman SVK-a vrši svoje funkcije nezavisno i da se njegova nezavisnost mora poštovati.
18. Međutim, nezavisnost se mora proceniti ne samo u formalnom aspektu, već i u institucionalnom, administrativnom i finansijskom aspektu.
19. Jedan element koji zaslužuje pažnju jeste činjenica da je Kancelarija Ombudsmana SVK-a integrisana u administrativnu strukturu SVK-a. U sistemu u kojem Ombudsman prati

poštovanje ljudskih prava od strane same institucije u okviru koje je administrativno smešten, predstavlja zabrinutost za vršenje njegove dužnosti nezavisno i bez uticaja.

20. Venecijanski principi zahtevaju da postupak izbora Ombudsmana bude transparentan, objektivan, zasnovan na zaslugama i da jača autoritet, nepristrasnost i nezavisnost institucije. Ova pravila utvrđuju i izbor Ombudsmana od strane Skupštine, obično kvalifikovanom većinom, kao mehanizam koji obezbeđuje širi legitimitet i sprečava zavisnost Ombudsmana od jednog organa vlasti.
21. Venecijanski principi favorizuju jedan mandat, posebno kako bi se izbegla mogućnost da na Ombudsmana utiče perspektiva ponovnog imenovanja.
22. U slučaju SVK-a, ovo pitanje je posebno relevantno zbog načina imenovanja od strane Organa za imenovanje. Ako je Ombudsman prinuđen da traži još jedan mandat od istog organa od koga zavisi njegovo imenovanje, mogu nastati zabrinutosti u pogledu institucionalne nezavisnosti.

(c) Pitanje trenutnog mandata Ombudsmana SVK-a

23. Pietro Spera je imenovan za Ombudsmana SVK-a u maju 2018. godine i još uvek obavlja tu funkciju. Ako je mandat Ombudsmana SVK-a četvorogodišnji, prema Pravilu 28(3), mora postojati specifični pravni osnov za nastavak obavljanja funkcije nakon isteka tog mandata.
24. Stoga, u okviru institucionalne procene, treba zahtevati i da se objavi konkretan pravni akt na osnovu kojeg je zasnovan nastavak mandata.

Istorijat osnivanja SVK-a

25. Skupština Republike Kosovo je 3. avgusta 2015. godine usvojila Amandman 24 Ustava Republike Kosovo, čime je otvoren put osnivanju Specijalizovanih veća i Kancelariji Specijalizovanog tužioca.
26. U cilju ispunjavanja ustavnih obaveza, Skupština Republike Kosovo je 3. avgusta 2015. godine usvojila Zakon br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, koji je stupio na snagu 15. septembra 2015. godine i kojim je osnovana i uređena organizacija, funkcije i nadležnost Specijalizovanih veća i Kancelarije Specijalizovanog tužioca (član 1 zakona).
27. Dana 6. oktobra 2026. godine, Skupština Republike Kosovo usvojila je Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu.

Aktivnosti Ombudsmana

28. Ombudsman je 9. aprila 2021. godine, na njegov zahtev, održao radni sastanak sa Ombudsmanom Specijalizovanih veća, na kojem je bilo predviđeno da se razgovara o mogućnostima buduće saradnje u pogledu razmene informacija, primljenih pritužbi, realizovanih poseta pritvorskim objektima, kao i o tome da li je Ombudsman Specijalizovanih veća pripremio neki izveštaj. Na ovom sastanku, Ombudsman Specijalizovanih veća nije pružio nikakve informacije, iako je prethodno postignuta saglasnost o temama, uz obrazloženje da je reč o poverljivim informacijama. Vredi napomenuti da on nije pružio informacije ni o temama koje bi uobičajeno trebalo da budu

javne, kao što su broj primljenih pritužbi, realizovane posete centrima za zadržavanje i druge teme koje bi trebalo da budu javne.

29. Pošto nije dobio nikakve informacije od Ombudsman SVK, 21. aprila 2021. godine, Ombudsman Republike Kosovo je zatražio od predsednice SVK da mu se dozvoli poseta Specijalizovanim većima i Pritvorskom centru Specijalizovanih veća u Hagu. Ombudsman je ovaj zahtev zasnovao na činjenici da je postojao potpuni nedostatak zvaničnih informacija i pošto Ombudsman Specijalizovanih veća nije podelio nikakve informacije, bilo je neophodno posetiti Sud i Pritvorski centar, kako bi se direktno informisao.

30. Dana 5. maja 2021. godine, kao odgovor na pismo Ombudsman, predsednica Specijalizovanih veća odbila je zahtev Ombudsman, navodeći da se Zakon br. 03/L-195 ne primenjuje na Specijalizovana veća Kosova ili Kancelariju specijalizovanog tužioca. U pismu je dalje navedeno da je svaka inspekcija „uslova pritvora i tretmana pritvorenika “ isključivi mandat Ombudsman Specijalizovanih veća.

31. Dana 8. septembra 2021. godine, u Instituciji Ombudsman održan je zajednički sastanak između predsednice Specijalizovanih veća (u pratnji njenih saradnika) i Ombudsman (u pratnji njegovih saradnika). Tokom sastanka, Ombudsman je podsetio predsednicu na ulogu i mandat Ombudsmana, posebno na mandat Nacionalnog mehanizma za sprečavanje torture, ističući važnost saradnje i interesovanje Ombudsmana za posete pritvorenicima u Pritvorskom centru Specijalizovanih veća Republike Kosovo u Hagu. Na ovom sastanku, Ombudsman je izrazio zabrinutost zbog neodobravanja posete i smatrao da neodobravanje posete pritvorenicima predstavlja kršenje principa transparentnosti, kao i da narušava ostvarivanje mandata Ombudsmana kao Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture i drugih okrutnih, nečovečnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

32. Ombudsman je 9. novembra 2021. godine posetio Specijalizovana veća, gde se sastao sa predsednicom Specijalizovanih veća i njenim saradnicima. Takođe je posetio Pritvorski centar u Hagu i sastao se sa pritvorenicima tamo.

33. Tokom ove posete, na sastanku sa predsednicom Specijalizovanih veća, Ombudsman je naglasio da ima ustavnu, zakonsku i moralnu obavezu da posećuje građane Kosova gde god se nađu u takvim situacijama, uprkos činjenici da je njen mandat ograničen ustavnim i zakonskim amandmanima. Predsednica Specijalizovanih veća i njeni saradnici obavestili su Ombudsman o toku sudskog postupka, otvaranju kanala na platformi YouTube, preko kojeg se mogu pratiti sudska ročišta, nedeljna saopštenjima za štampu, koja organizuje Kancelarija za informisanje, kao i galeriju za javnost, koja je i dalje otvorena i gde se mogu pratiti i slušati ročišta.

34. Ombudsman je na ovom sastanku naglasio da su mu iznete zabrinutosti u vezi sa okolnostima u kojima sud funkcioniše, njegovom nadležnošću i drugim pitanjima, kao što su jednakost stranaka, dužina pritvora, prava optuženih u postupku, kao i nedostatak transparentnosti i saradnje od strane Ombudsman Specijalizovanih veća.

35. Tokom ove posete, Ombudsman je posetio pritvorenike i svakom od njih je dozvoljen razgovor u posebnom prostoru i dovoljno dugo. U ovom slučaju, Ombudsmanu nije bilo dozvoljeno da poseti gospodina Salih Mustafa – Cali, na osnovu toga što je postojala

odluka kojom je gospodinu Mustafi zabranjeno primanje poseta i da je dotična odluka poverljiva i da joj se ne može pristupiti.

36. U vezi sa ovim pitanjem, Ombudsman je izneo kao veoma ozbiljnu zabrinutost ograničavanje prava pritvorenika aktima klasifikovanim kao poverljivi, bez poznavanja razloga za ograničenje, kao ni trajanja takvog ograničenja.
37. Na sastanku sa drugim pritvorenicima izneto je niz zabrinutosti, kao što su: nepoštovanje principa jednakosti stranaka tokom sudskog postupka; dužina pritvora; nedostatak nadzora nad pravom na efikasan pravni lek, aludirajući na činjenicu da sud funkcioniše kao struktura i nema izričitu eskalaciju za efikasno razmatranje pravnih lekova; kašnjenja u prevođenju zapisnika sa sudskih ročišta na albanski jezik; uređivanje optužnice i drugih materijala, što im uskraćuje pravo da blagovremeno dobiju sve dokaze i informacije na jeziku koji razumeju; dvostruki standardi u sprovođenju zakona, uspostavljanje praksi koje nisu u skladu sa zakonodavstvom Republike Kosovo; nejednak tretman sa drugim zatvorenicima u pogledu restriktivnih mera zaštite od pandemije tokom porodičnih poseta; pasivnost Ombudsman Specijalizovanih veća i nedostatak poverljivog načina obraćanja njemu, itd.
38. Dana 18. januara 2022. godine, Ombudsman je podneo izveštaj Skupštini Republike Kosovo u vezi sa godišnjim izveštajem Ombudsman za 2021. godinu. Tom prilikom, Ombudsman je obavestio poslanike Skupštine Republike Kosovo o poseti SVK-u i sastanku sa pritvorenicima. Ombudsman je takođe izneo svoje zabrinutosti koje je identifikovao tokom realizacije ove posete ¹.
39. Dana 13. maja 2025. godine, na njen zahtev, Ombudsman je primio na sastanak predsednicu Specijalizovanih veća Kosova, gospođu Ekaterinu Trendafilovu.
40. Na ovom sastanku, Ombudsman je pokrenuo niz pitanja u vezi sa radom Specijalizovanih veća, oslanjajući se i na zabrinutosti koje su iznale strane. Najpre, Ombudsman je naglasio svoju zabrinutost zbog nedostatka transparentnosti i odgovornosti SVK, kao i pokrenuo pitanje da li se pred ovim sudom garantuje pravično i nepristrasno suđenje, prema standardima Evropskog suda za ljudska prava, u vezi sa pravima optuženih u postupku, utvrđenim i Ustavom Republike Kosovo.
41. U tom smislu, Ombudsman je govorio o jednakosti oružja u odnosu na dokaze i način na koji su pribavljeni, posebno se osvrćući na dokaze pribavljene od Republike Srbije, imajući u vidu da je Srbija država koja ima neprijateljske stavove prema Republici Kosovo i OVK. Dalje, dodao je da, imajući u vidu način, put i procedure pribavljanja tih dokaza, postoje brojne dileme da li su oni kredibilni i da li se odbrani omogućava da ih ospori dobijanjem informacija od strana koja su ih pribavile.
42. Iz zabrinutosti koje je Ombudsman prihvatio, zabrinjava način na koji sud funkcioniše, konsolidujući sve nivoe suda u jednu strukturu, što ostavlja prostor za sumnje u vezi sa nezavisnošću sudova nivoa koji deluju u okviru ovog suda. To nije u duhu međunarodnih standarda koji garantuju pravično suđenje u odnosu na stepenovanje postupka i koji su povezani sa pravom na efikasno pravno sredstvo.

---

¹Ombudsman je podneo izveštaj Skupštini Republike Kosovo za 2021. godinu - oik-rks.org/2023/01/18/avokati-i-popullit-raportoi-ne-kuvendin-e-republikes-se-kosoves-per-raportin-e-vitit-2021

43. On je naglasio je da je takođe zabrinjavajuće smeštanje Ustavnog veća unutar ove strukture, što dovodi u dilemu i podelu vlasti, imajući u vidu da Ustavno veće ne vrši funkciju redovnih sudova, već ima funkciju ocene usklađenosti odluka i drugih akata sa Ustavom, kao i kontrole poštovanja ljudskih prava, u skladu sa međunarodnim standardima koji su deo zakonodavstva Republike Kosovo.
44. Na ovom sastanku je izneta i zabrinutost zbog prisluškivanja razgovora i poseta tokom pritvora, uz obrazloženje da, uprkos činjenici da to može biti dozvoljeno zakonom, krši princip privatnosti i porodičnog života, kao i efikasnu odbranu, ako se prisluškivanje sprovodi i u odnosu na odbrambene timove optuženih.
45. Ombudsman smatra da je trajanje pritvora samo po sebi problem. Trajanje pritvora, bez ikakve zamene bilo kakvom blažom merom za bezbednost okrivljenog, predviđenom zakonodavstvom Republike Kosovo, krši pravo na pravedno i nepristrasno suđenje, kao i princip slobode i bezbednosti. Štaviše, neizmena mera za bezbednost okrivljenog implicira da Sud ne veruje institucijama Republike Kosovo da mogu da garantuju poštovanje mera koje je izrekao sud i razvoj redovnog i nesmetanog procesa.
46. Ombudsman je takođe pokrenuo pitanje da nadoknada štete žrtvama nije na istom nivou kao ona koja se primenjuje na oštećene strane u sudskim postupcima u Republici Kosovo. Ombudsman je naglasio da sve oštećene strane treba tretirati jednako.
47. Zaključno, ombudsman je ponovio potrebu za većom javnom transparentnošću, za jasnim objašnjenjem pokrenutih pitanja i za zajedničkom posvećenošću održavanju ravnomernosti između pravde i osnovnih ljudskih prava ².
48. Ombudsman je posetio SVK od 12. do 15. novembra 2025. godine i pratio je sudska ročišta održana 12. i 13. novembra 2025. godine.
49. Ova poseta je rezultat preliminarog zahteva koji je Ombudsman podneo 15. septembra 2025. godine, kojim se zahteva praćenje sudskih ročišta, sastanak sa predsednikom SVK , kao i poseta pritvorenicima i objektima u kojima se oni drže.
50. U vezi sa ovim pitanjem, SVK je odgovorio i obavestio Ombudsman o mogućnosti prisustva ročištima zakazanim za 12. i 13. novembar 2025. godine, radi sastanka sa kancelarijom registra, kao i radi sastanka sa pritvorenicima. Međutim, u vezi sa zahtevom za posetu prostorijama u kojima se nalaze pritvorenici, SVK uopšte nije odgovorio, što onemogućava Ombudsmanu da izvrši posetu ovim prostorijama.
51. Tokom ove posete, ombudsman je sproveo sledeće aktivnosti:
- Dana 12. i 13. novembra, pratio je sudska ročišta, na kojima je svedočio gospodin Kristofer Hil i gospodin Majkl Durki, svedoci koje je predložila odbrana optuženog.
  - Ombudsman se 13. novembra sastao sa predstavnicima odbrane g. Hashim Taçi, g. Kadri Vesel, g. Jakup Krasniqi i g. Rexhep Selimi.
  - Dana 14. novembra, ombudsman je održao sastanak sa službenicima Kancelarije registra u SVK .

---

²Ombudsman je bio domaćin sastanka sa predsednikom Specijalizovanih veća - <https://oik-rks.org/2025/05/13/avokati-i-popullit-priti-ne-takim-kjërteren-e-dhomave-te-specializuara/>

- Ombudsman je 15. novembra održao pojedinačne sastanke sa pritvorenima, g. Hashim Thaçi, g. Kadri Veseli, g. Jakup Krasniqi i g. Rexhep Selimi.

Nalazi

52. Na osnovu poseta, Ombudsman izražava zabrinutost u vezi sa tim da li se u SVK poštuju garancije utvrđene Ustavom Republike Kosovo i međunarodni standardi, posebno one utvrđene Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i Konvencijom protiv torture i drugih okrutnih, neljudskih i ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

53. U tom smislu, Ombudsman je utvrdio da:

- SVK , izuzev Međunarodnog crvenog krsta, ne nadgleda nijedna međunarodna institucija ili organizacija. Takođe, SVK nije odgovoran za svoj rad nijednoj instituciji u Republici Kosovo i, kao rezultat toga, postoji potpuna netransparentnost prema narodu i institucijama Republike Kosovo.
- U vezi sa pitanjem prisluškivanja, Ombudsman naglašava da je sud mogao preduzeti mere predostrožnosti kako bi sprečio svako krivično delo, što je identifikovano prisluškivanjem koje je naložio sud. Dalje, zabrinjavajuće je to što je sud naložio prisluškivanje, a da nije obavestio pritvorenike da se njihovi razgovori prisluškuju i da se ne zna tačno kada i iz kojih razloga je naređeno njihovo prisluškivanje.
- Nadležnost SVK je nejasna i nije tačno shvaćeno koju normativnu osnovu ili koju međunarodnu praksu DSK primenjuje u sudskim slučajevima i da li se poštuje princip „*Nullum crimen, nulla poena sine lege*”.
- Nije jasno da li je organizaciona struktura SVK u skladu sa međunarodnim standardima za tribunal. Ovaj nalaz proizilazi iz činjenice da su svi nivoi suda, kao i Ustavni sud i Ombudsman, smešteni u okviru jedne institucije, što dovodi u pitanje njihovu nezavisnu i nepristrasnu funkciju u vezi sa slučajevima koji se vode, kao i efikasnost pravnog leka i pravo na pravično i nepristrasno suđenje.
- Što se tiče nezavisnosti Ombudsman Ustavnog suda Kosova, Pravilnik o procedurama i dokazima Ustavnog suda Kosova izričito predviđa da ombudsman SVK obavlja svoje funkcije nezavisno i da se njegova nezavisnost mora poštovati.
- Jedan element koji zaslužuje pažnju je činjenica da je Kancelarija Ombudsman SVK integrisana u administrativnu strukturu SVK. U sistemu u kojem Ombudsman prati poštovanje ljudskih prava od strane same institucije, u okviru koje se administrativno nalazi, ovo predstavlja problem za obavljanje njegove dužnosti na nezavisan i neuticajan način.
- Zabrinjava činjenica da li je SVK, prilikom izrade svojih propisa, u potpunosti poštovao obavezu delegiranu zakonom ili je prekoračio svoja zakonska ovlašćenja, definišući ovlašćenja koja mogu uticati na podelu vlasti i menjajući postupke i prakse koje sudovi primenjuju u rešavanju krivičnih predmeta u Republici Kosovo.
- U ovom slučaju, stvara se utisak da je SVK možda prekoračio zakonodavnu nadležnost delegiranu zakonom, definišući pravila koja se razlikuju od zakonskih odredbi, ili da su ta pravila trebalo da budu definisana zakonom, a ne podzakonskim aktom.

- Postupci SVK-a, prihvatajući dokaze iz Srbije ili literaturu u administraciju, izazivaju zabrinutost i istovremeno dovode u pitanje pouzdanost, odnosno postizanje minimalnog praga pouzdanosti dokaza u procesu.
- Ostaje zabrinjavajuće da li se u slučajevima suđenja primenjuje standard u pogledu jednakosti stranaka u sudskom postupku. Ova zabrinutost nastaje kada se primeti da je priprema optužnice trajala pet godina, dok je odbrani dato samo dva meseca da je pripremi. Stoga se u tako složenom slučaju mora proceniti da li je odbrana imala dovoljno vremena i mogućnosti da pregleda materijale, pripremi argumente i analizira obim dokaza. Ovo je važno za pitanje jednakosti stranaka.
- Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života pritvorenika je prekršeno, jer posete sprovedene pod video nadzorom i u prisustvu službenika zatvora dovode u pitanje usklađenost ovih postupaka sa međunarodnim standardima za poštovanje privatnog i porodičnog života.
- Ombudsman ocenjuje da je došlo do mešanja i nepoštovanja položaja okrivljenog u krivičnom postupku. Ova procena se zasniva na činjenici da je gospodinu Tači oduzet lapto, koji koristi za pripremu odbrambenih argumenata u postupku koji se vodi protiv njega. Takav pristup narušava dostojanstvo okrivljenog u sudskom postupku i ograničava njegovo pravo na odbranu.
- Takođe, upotreba restriktivnih mera koje krše slobodu lica u pritvoru, komunikaciju i vođenje evidencije i dokumenata pod kontrolom smatra se kršenjem prava na odbranu, što se ogleda i u kršenju jednakosti stranaka u sudskom postupku.
- Ombudsman je utvrdio da je način na koji se SVK finansira iz inostranstva veoma nejasan i da postoji nedostatak transparentnosti u vezi sa ovim finansiranjem. Ovaj nedostatak transparentnosti postavlja pitanja o tome da li je ispunjen standard da sud bude nepristrasan i da deluje u okviru nadležnosti Kosova, kako je definisano ustavnim amandmanom i Zakonom o specijalizovanim većima.
- Napominje se da Ombudsman SVK nije objavio nijedan izveštaj o posetama zatvorima, nije poznato kome podnosi izveštaje i način na koji je izabran je u suprotnosti sa standardima za izbor Ombudsman, kao i sa funkcijom Ombudsman. Iz tih razloga, ostaje veoma nejasno da li je Ombudsman SVK funkcionalan i da li ispunjava svoj mandat.
- Na kraju, Ombudsman izražava zabrinutost u vezi sa tim da li SVK poštuje domaće i međunarodne standarde u vezi sa pitanjima privremenog puštanja i pritvora pre suđenja, prava na nadležan, nezavisan i nepristrasan sud ustanovljen zakonom, prihvatljivosti dokaza, jednakosti oružja između odbrane i tužilaštva, principa zakonitosti i institucionalne odgovornosti

Postupci Ombudsmana nakon poseta Hagu

54. Ombudsman je, s obzirom na to da nije bio u mogućnosti da poseti prostorije u kojima se nalaze pritvorenici, obavestio Međunarodni crveni krst i CPT i zatražio njihovo angažovanje u praćenju ovih prostorija, kao i obaveštenje Ombudsman o tome da li se poštuju minimalni standardi za lica u pritvoru. Ombudsman je takođe izrazio zabrinutost u vezi sa nepoštovanjem ovih prava.

55. U ovom slučaju, Ombudsman je dobio odgovore, ali oni nisu bili suštinski.
56. Međunarodni crveni krst je objavio da podnosi izveštaj SVK-u , što za Ombudsman Republike Kosovo predstavlja neobičan slučaj, jer su izveštaji o nadzoru poštovanja prava pritvorenika zatvoreni za javnost. To izaziva brojne zabrinutosti ne samo zbog nedostatka transparentnosti, već i u vezi sa mogućnošću da se od javnosti sakrije nešto što može biti zabrinjavajuće. CPT je obavestio da je primio dopis od Ombudsmana Republike Kosovo, ali nije dao drugi odgovor.
57. Ova činjenica je pokazatelj da se pritvorski centri i poštovanje prava optuženih koji se nalaze u tim centrima ne prate, jer se praćenje od strane Međunarodnog crvenog krsta vrši na zahtev suda i nije poznato kome služi, osim ciljevima suda.
58. Dana 30. decembra 2025. godine, Ombudsman je poslao pismo predsednici Specijalizovanih veća i izrazio svoje početne i principijelne zabrinutosti u vezi sa kompatibilnošću postupaka pred Specijalizovanim većima sa osnovnim pravima garantovanim Ustavom Republike Kosovo, relevantnim međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima i, gde je to primenljivo, jurisprudencijom Evropskog suda za ljudska prava, koja predstavlja domaći izvor prava u skladu sa članom 53 Ustava.
59. Dalje, putem ovog pisma, Ombudsman je izrazio zabrinutost u vezi sa činjenicom da Specijalizovana veća ne podležu nikakvom mehanizmu nadzora ili odgovornosti od strane domaćih institucija Republike Kosovo. Takođe, Zaštitnik građana je izrazio zabrinutost u vezi sa vođenjem sudskog postupka, prihvatanjem dokaza, kao što su dokazi iz Srbije, i oslanjanjem na materijale, kao što su objavljene knjige³.
60. Ombudsman nije dobio odgovor na pismo koje je poslao gospođi Trendafilovoj 30. decembra 2025. godine .

Ombudsman je, uzimajući u obzir gore navedene nalaze, barijere i prepreke koje sprečavaju neograničen pristup SVK-u, zabrinutost javnosti koja je u poslednje vreme sve glasnija, kao i nedostatak saradnje i transparentnosti SVK- a i njegovih mehanizama, kako bi se osigurala nezavisna i nepristrasna procena, odlučio da angažuje međunarodnu organizaciju kako bi se rešili problemi utvrđeni tokom poseta SVK-u .

Angažovanje *Bar Human Rights Committee of England & Wales (BHRC)* od strane Ombudsman Republike Kosovo

61. Kako bi što objektivnije razmotrio i analizirao zabrinutosti utvrđene tokom poseta SVK, Ombudsman je odlučio da angažuje nezavisnu međunarodnu organizaciju koja ima značajno iskustvo u praćenju rada tribunala.
62. U vezi sa ovim pitanjem, Ombudsman je analizirao kriterijume koje mora da ispuni organizacija koja će se baviti ovim pitanjem. Takođe se konsultovao sa stručnjacima i akademikima iz oblasti ljudskih prava sa međunarodnim iskustvom, sa ciljem konsultacija o koracima koji će biti preduzeti ka angažovanju organizacije u rešavanju predmetnog pitanja.
63. Na kraju, nakon mnogih procena i uzimajući u obzir dugogodišnje iskustvo u praćenju tribunala, Ombudsman je angažovao *Bar Human Rights Committee of England & Wales (BHRC)* da analizira neka od pitanja koja je Ombudsman ranije pokrenuo, a koja su prosleđena BHRC-u u konceptualnom obliku.

64. Iako je Ombudsman identifikovao relativno veliki broj pitanja koja treba analizirati i rešiti u smislu ispunjavanja međunarodnih standarda od strane SVK-a, s obzirom na to da je vremenski okvir do donošenja prvostepene odluke od strane SVK-a bio veoma kratak, i da bi rešavanje svih zabrinutosti Ombudsman zahtevalo relativno dugo vreme za procenu, Ombudsman se fokusirao samo na nekoliko tačaka koje su izazvale zabrinutost javnosti u Republici Kosovo.
65. Što se tiče ovog pitanja, analiza se fokusirala na sledeće tačke:
- Privremeno puštanje na slobodu i pritvor pre suđenja;
  - Pravo na kompetentan, nezavisan i nepristrasan sud osnovan zakonom;
  - Prihvatljivost dokaza;
  - Jednakost stranaka između odbrane i tužilaštva;
  - Princip zakonitosti;
  - Institucionalna odgovornost.
66. S obzirom na to da su okolnosti pitanja koje je BHRC analizirao bile veoma specifične prirode, i kako bi analiza ovih zabrinutosti bila što objektivnija, kriterijumi, postupak, metodologija i stav BHRC-a, izraženi u izveštaju, potpuno su nezavisni.
67. Dana 30. aprila 2026. godine objavljen je izveštaj BHRC-a o preliminarnoj proceni Specijalizovanih komora. Tim povodom, Ombudsman je održao konferenciju za novinare, na kojoj je obavestio prisutne o izveštaju BHRC-a i njegovom sadržaju⁴.
68. Izveštaj BHRC-a sadrži elemente koji dokazuju da su zabrinutosti Ombudsman u vezi sa SVK-om održive i da bi ih institucije Republike Kosovo trebalo pažljivo analizirati.
69. Ombudsman ističe neke od glavnih aspekata koje izveštaj obrađuje:
- Ovaj izveštaj, po samoj svojoj prirodi, predstavlja preliminarnu procenu, a ne konačni akt suda. Izveštaj ne zaključuje da SVK ne uspeva u svojoj misiji.
  - Izveštaj potvrđuje da su iznete zabrinutosti značajne i dovoljno ozbiljne da zahtevaju dalju institucionalni reviziju. Konkretno, izveštaj utvrđuje da je mandat SVK odstupio od prvobitne namere i duha navedenog u Izveštaju Saveta Evrope („*Mandat SVK se promenio*“ – stav 26).
  - Što se tiče pitanja pritvora i ograničavanja prava tokom pritvora, izveštaj ističe ozbiljnu zabrinutost u vezi sa dužinom trajanja pritvora, nedostatkom stvarnih mogućnosti za privremeno puštanje na slobodu i ograničenjima porodične i profesionalne komunikacije. Izveštaj navodi da „*puštanje na slobodu u Holandiji, gde se vodi krivični postupak, nije moguće*“ (stav 53), što stvara strukturnu prepreku koja otežava položaj optuženih. Štaviše, sistematski nadzor komunikacija izaziva zabrinutost u vezi sa članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima, jer „*sistematski nadzor u druge svrhe predstavlja mešanje u član 8*“ (stav 57). Zaključno, izveštaj ocenjuje da ovaj okvir izaziva ozbiljne sumnje u pogledu njegove kompatibilnosti sa članom 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima i članom 9 KNDCP (stav 61).

- Što se tiče nadležnosti, odgovornosti i institucionalnom transparentnošću, izveštaj izražava ozbiljne zabrinutosti zbog nedostatka efektivnih mehanizama demokratskog nadzora i institucionalne kontrole. Evidentira se normativna i proceduralna praznina u odnosu na odgovornost SVK prema državama finansijerima i međunarodnim partnerima, kao i nedostatak unutrašnjih mehanizama koji obezbeđuju efektivnu transparentnost, čak i u slučajevima tvrdnji o kršenju osnovnih prava. Izveštaj naglašava da kombinacija širokih nadležnosti i nedostatka proceduralnih sredstava za osporavanje stvara „prazninu u regulatornom okviru“ (tačka 100).
- Što se tiče standarda kompetentnog, nezavisnog, nepristrasnog i zakonski uspostavljenog suda, izveštaj identifikuje značajne zabrinutosti u vezi sa načinom imenovanja i sastavom veća. Izveštaj navodi da predsednica uživa „ *značajno diskreciono pravo da formira veća* “ (tačka 74), što može uticati na percepciju nepristrasnosti, posebno na nivou žalbe. Izveštaj dalje ističe zabrinutost u vezi sa međuinstitucionalnim konsultacijama predviđenim Pravilom 12 (tačke 76–77), kao i nedostatkom sudija sa Kosova, što dovodi u pitanje nadležnost SVK-a u odnosu na domaće pravo i praksu („ *Isključivo međunarodni sastav dovodi u pitanje nadležnost* “ – tačka 106).
- Izveštaj se sa posebnom zabrinutošću bavi pitanjima vezanim za proceduralni integritet i percepciju nepristrasnosti, nakon učešća predsednice, specijalizovanog tužioca i administratora u diplomatskom brifingu vođenom bez znanja odbrane (tačka 83). Izveštaj ističe da izjave koje se pripisuju tužiocu, uključujući odredbe o kaznama doživotnog zatvora i protivljenje privremenom puštanju na slobodu, ostaju neosporene („ *Izjave [...] ostaju neosporene* “ – tačka 101). Ove okolnosti, prema izveštaju, izazivaju ozbiljnu zabrinutost ne samo za pretpostavku nevinosti, već i za integritet procesa privremenog puštanja na slobodu (tačka 102), kao i za nedostatak proceduralne transparentnosti (tačka 103).
- U vezi sa prihvatljivošću dokaza, posebno dokaza pribavljenih iz Srbije, izveštaj ističe značajnu pravnu nesigurnost. Pristup privremenog prihvatanja dokaza i odlaganja konačne procene do presude opisan je kao potencijalni izvor proceduralne nepravde i neizvesnosti za strane („ *Izvor značajne nesigurnosti i potencijalne nepravde* “ – tačka 115). Što se tiče dokaza koji potiču iz Srbije, izveštaj utvrđuje ozbiljan nedostatak transparentnosti, jer zahtevi odbrane za pristup i otkrivanje informacija o poreklu materijala ostaju bez javne odluke („ *Samo odsustvo bilo kakve objavljene odluke predstavlja zabrinutost za transparentnost* “ – tačka 138).
- Što se tiče principa jednakosti stranaka, izveštaj identifikuje preliminarne zabrinutosti koje utiču na efikasnost odbrane, uključujući ograničenja privilegovanih poseta, nedostatak dovoljno vremena i prostora za pripremu, kasno i delimično otkrivanje dokaza, paralelne krivične postupke i jednostrane izmene sistema pravne pomoći. Izveštaj smatra da ovi elementi predstavljaju ozbiljne indikatore koji zahtevaju dalju analizu, iako u ovoj fazi ne može definitivno zaključiti o konkretnim kršenjima („ *Oni ne mogu podržati nalaz kršenja [...] u ovoj fazi* “ – stav 148).
- Što se tiče principa zakonitosti, izveštaj izražava zabrinutost u vezi sa upotrebom normi i standarda izvedenih iz Rimskog statuta, usvojenih nakon perioda vremenske nadležnosti SVK-a. Izveštaj naglašava da oslanjanje na pravne izvore nakon

relevantnog perioda „ *rizikuje da dovede do tumačenja običajnog međunarodnog prava koje nije u skladu sa vremenom* “ (tačka 176). Iz tog razloga, izveštaj nalazi da postoji realan rizik da normativni konstrukt krivičnih dela neće biti u potpunosti u skladu sa standardom zakonitosti („ *To stvara rizik [...] nekompatibilnosti* “ – tačka 209).

- U zaključku, izveštaj naglašava da ovaj dokument predstavlja preliminarnu procenu, a ne konačan nalaz, ali ističe niz ozbiljnih i dokumentovanih zabrinutosti koje se ne mogu ignorisati. Izveštaj podvlači da relevantni standard procene treba da budu Ustav Kosova i Evropska konvencija o ljudskim pravima, a ne potencijalno problematične prakse drugih međunarodnih tribunala. Iz tog razloga, BHRC preporučuje uspostavljanje održivog, nezavisnog i adekvatno finansiranog mehanizma za kontinuirano praćenje sudskih procesa u SVK, naglašavajući da institucionalni kredibilitet i legitimitet zahtevaju efikasan spoljni nadzor.
- Uzimajući u obzir autoritet, profesionalni integritet i međunarodni kredibilitet Bar Human Rights Committee of England and Wales, kao i nezavisna i dokumentovana priroda ove preliminarne procene, izveštaj nosi značajnu pravnu i institucionalnu težinu, jer identifikuje ozbiljne probleme koji direktno utiču na standarde osnovnih ljudskih prava, uključujući pravo na pravično suđenje prema članu 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima, pravo na slobodu i bezbednost, zaštitu slobode, poštovanje privatnog i porodičnog života i efikasnost sudske zaštite.
- Iako izveštaj ne donosi definitivne zaključke o konkretnim kršenjima, nivo i priroda utvrđenih zabrinutosti stvaraju realan rizik od sistematskog kršenja ovih prava i zahtevaju hitan institucionalni tretman. Glavna poruka koja proizilazi iz izveštaja je potreba za hitnim jačanjem transparentnosti, odgovornosti i mehanizama nezavisnog nadzora, kako bi se sprečio rizik da proceduralni ili strukturni nedostaci potkopaju legitimitet sudskog procesa.
- U tom kontekstu, Ombudsman će nastaviti svoju posvećenost daljem ispitivanju pitanja koja, zbog svoje složenosti, trajanja i obima postupka, nisu mogla biti u potpunosti rešena u ovoj preliminarnoj fazi, uključujući kontinuirano praćenje i dodatne tematske analize.
- Istovremeno, lokalne vlasti imaju institucionalnu i ustavnu obavezu, kako bi zaštitile osnovna prava i integritet pravosudnog sistema, da se pozabave ovim nalazima kroz aktivno institucionalno angažovanje, promovisanje nezavisnih mehanizama praćenja i težnju ka potpunom poštovanju standarda usklađenosti sa Ustavom Kosova i međunarodnim instrumentima za ljudska prava⁵.
- Izveštaj odražava niz preliminarnih zabrinutosti koje su dovoljno ozbiljne da zaslužuju pažnju i dovoljno dobro dokumentovane da se odupru odbacivanju. Odgovarajući uporedni standard nije onaj koji su drugi međunarodni (ili internacionalizovani) sudovi i tribunali tolerisali – poređenje sa institucijama koje, u nekim slučajevima, same nisu uspele da garantuju standarde pravičnog suđenja nudi malo utehe. SVK odgovara (ili treba da odgovara) Ustavu Kosova i standardima Evropske konvencije o ljudskim pravima utvrđene u njegovom pravnom okviru, i

upravo u odnosu na te standarde, rigorozno primenjene, treba procenjivati njegov učinak.

- Ova procena je važna iz razloga koji prevazilaze proceduralne aspekte, jer se bavimo slobodom pojedinaca. S druge strane, žrtve su decenijama čekale na odgovornost, a pogođene zajednice imaju veliki interes da se pravda ne samo zadovolji, već i da se vidi da je zadovoljena. Štaviše, odluke SVK-a će neizbežno uticati na šire napore tranzicione pravde i još uvek krhku arhitekturu mira i stabilnosti u regionu. Posledice grešaka u ovoj oblasti protežu se van okvira sudnice.
- Iz ovih razloga, BHRC preporučuje uspostavljanje održivog, nezavisnog i adekvatno opremljenog mehanizma za praćenje suđenja. SVK je osnovan kako bi se osigurala kredibilna pravda u regionu i šire. To zahteva kontinuirano spoljno praćenje i spremnost samog suda da prihvati takvo praćenje.

70. Nakon objavljivanja izveštaja od strane BHRC-a i obaveštavanja javnosti o njegovom sadržaju, Ombudsman je prosledio ovaj izveštaj, zajedno sa obrazloženjem, zemljama koje finansiraju SVK, EK i EU, institucijama Republike Kosovo i diplomatskim predstavništvima akreditovanim u Republici Kosovo⁶.

71. Putem obrazloženja, Ombudsman je imao za cilj da obavesti nadležne institucije i navodi da nalazi utvrđeni u gore pomenutom pregledu izazivaju ozbiljnu zabrinutost u vezi sa zaštitom osnovnih procesnih garancija zagarantovanih optuženima. Posebno se pitanja istaknuta u izveštaju odnose na pravo na pravedno, transparentno i nepristrasno suđenje. Ovi principi predstavljaju osnovne garancije u okviru međunarodnog prava ljudskih prava i međunarodnog krivičnog pravosuđa.

72. Štaviše, Ombudsman je, putem obrazloženja, naglasio da je veoma važno osigurati da sudski mehanizmi, koji deluju u okviru evropskog sistema ljudskih prava, u potpunosti poštuju najviše međunarodne standarde pravde, transparentnosti i nezavisnosti sudstva. Rešavanje problema utvrđenih u izveštaju je neophodno ne samo za zaštitu procesnih prava optuženih, već i za očuvanje kredibiliteta i integriteta sudskog postupka.

73. Ombudsman Republike Kosovo je 11. juna 2026. godine organizovao u Hagu prezentaciju nezavisnog preliminarog izveštaja o funkcionisanju Specijalizovanih veća Kosova i Kancelarije specijalizovanog tužioca.

74. Izveštaj su predstavili stručnjaci *Bar Human Rights Committee of England and Wales (BHRC)*. Konferenciji je prisustvovao veliki broj predstavnika ambasada raznih evropskih zemalja, kao i drugi učesnici zainteresovani za pitanja vezana za vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava.

75. Tokom konferencije, stručnjaci BHRC-a, dr Gus Waschefort dhe Ms. Lauren Lederie, predstavili su glavne nalaze preliminarog izveštaja, naime u vezi sa institucionalnom strukturom SVK, privremenim puštanjem na slobodu, pravom na nadležan, nezavisan i nepristrasan sud osnovan zakonom, prihvatljivošću dokaza i principom zakonitosti⁷.

Nalazi Ombudsman

76. Ombudsman ističe da je Republika Kosovo, osnivanjem SVK-a, ispunila obavezu koja je proistekla iz međunarodnog sporazuma sa ES. Prema nalazima BHRC-a, sud nije bio praćen i nije postojala demokratska kontrola nad njegovim radom, te je kao rezultat toga

utvrđen nedostatak odgovornosti i transparentnosti, u okolnostima u kojima mnoga izneta pitanja nisu dobila odgovor.

77. U vezi sa ovim pitanjem, Ombudsman Republike Kosovo ocenjuje da EU i EK, kao strane međunarodnog sporazuma, čiji je derivat osnivanje SVK-a, treba da stvore mehanizme za procenu celog procesa u SVK-u, jer je važno proceniti da li su u ovom sudskom procesu poštovana osnovna ljudska prava i slobode.
78. U tom smislu, Ombudsman ocenjuje da bi ovo pitanje trebalo da pokrenu institucije Republike Kosovo kod relevantnih međunarodnih institucija, kako bi se razjasnila ova situacija.
79. Štaviše, važno je da Republika Kosovo takođe igra aktivnu ulogu u stvaranju uslova da rad SVK-a prate organizacije civilnog društva koje se bave ljudskim pravima i slobodama.
80. Ombudsman smatra da SVK-a nije bila transparentna prema građanima i institucijama Republike Kosovo u razjašnjavanju pitanja koja su izazvala zabrinutost javnosti i povezani su sa standardima poštovanja osnovnih ljudskih prava i sloboda xx
81. Ombudsman naglašava da se stvaranje tela kao što je SVK, u kojem nije uključen lokalni element i koje ne obezbeđuje transparentnost i odgovornost i nije podložno nikakvom nadzoru od strane bilo koje institucije Republike Kosovo, pokazalo kao pogrešan model. Takva situacija je stvorila uverenje javnosti da se u ovom slučaju ne radi o sudu koji funkcioniše na osnovu standarda za sudske procese.
82. Važno je da ovaj sud proceni modele povećane transparentnosti u odnosu na građane i institucije Republike Kosovo, u vezi sa stalnom zabrinutošću javnosti u vezi sa primenom standarda koji garantuju pravedan i nepristrasan proces i poštovanje prava optuženih u postupku.
83. Ombudsman naglašava da, s obzirom na to da je SVK osnovan kao rezultat međunarodnog sporazuma, na EK i EU je da osnuju nezavisnu komisiju ili tim koji će na osnovu detaljne analize proceniti dosadašnji rad SVK-a, kako bi se proverilo da li ovaj sud postupa u okviru svog mandata i da li je prekoračio svoje nadležnosti, kao i da li je primenio standarde za pravedno i nepristrasno suđenje i poštovao osnovna ljudska prava i slobode.
84. U vezi sa ovim pitanjem, važno je da se svako praćenje i evaluacija sprovode u saradnji sa nezavisnim institucijama Republike Kosovo, kako bi se ovo pitanje rešavalo na nepristrasan i nezavisan način.
85. Ombudsman je utvrdio da je izvor informacija za SVK bila predsednica i upravnik suda. Nedostatak praćenja i evaluacije rada ovog suda od strane drugih nezavisnih mehanizama sugerise da je narativ kreirao isključivo sam sud. Stoga je neophodno da sud objavi izveštaje koje je poslao državama koje ga finansiraju, jer smatramo da bi to doprinelo transparentnosti i javnom razjašnjenju pitanja o kojima se raspravljalo na ovim sastancima. Verujemo da ova pitanja nisu povezana sa sudskim postupkom; u suprotnom, ovo bi predstavljalo veoma ozbiljan problem.
86. Ombudsman nije predstavio pravnu analizu u ovom izveštaju, jer su iznete zabrinutosti upućene BHRC-u, koji je sastavio izveštaj koji odražava sve ove aspekte. Ombudsman

smatra ove stavove nezavisnim i ocenjuje da oni treba da imaju pažnju SVK-a, ali i drugih mehanizama, i ovom prilikom naglašavamo da su nalazi izveštaja BHRC-a u celini potvrdili zabrinutosti koje je izneo Ombudsman i koje je uputio na istraživanje. Ovaj izveštaj je priložen kao aneks ovog izveštaja.

87. Važno je zatražiti od EK i EU da objave svoje državne izveštaje u vezi sa SVK-a, i zatražiti od Međunarodnog crvenog krsta da objavi izveštaje o posetama SVK-a, kako bi bili dostupni i građanima Republike Kosovo.
88. Na kraju, Ombudsman smatra veoma zabrinjavajućom činjenicu da je mandat SVK-a odstupio od prvobitne svrhe i od duha navedenog u Izveštaju Saveta Evrope, što bi trebalo da analiziraju osnivački i finansijski organi ovog suda.
89. Ombudsman, uzimajući u obzir gore navedene okolnosti, u skladu sa članom 135, stav 3, Ustava Republike Kosovo, kao i članom 18, stav 1, podtačkom 1.5, Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu,

PREPORUČUJE

Skupštini Republike Kosovo:

- *Skupština Republike Kosovo, u saradnji sa Vladom Republike Kosovo, da omogući podršku nezavisnom i profesionalnom mehanizmu za praćenje sudskih postupaka u Ustavnom sudu Kosova, u skladu sa zakonskim okvirom i uz poštovanje garancija nezavisnosti pravosuđa.*
- *Skupština Republike Kosovo, u saradnji sa Vladom Republike Kosovo, trebalo bi da se obrati Savetu Evrope i drugim međunarodnim mehanizmima sa svim utvrđenim zabrinutostima u vezi sa sudskim postupkom u CVK-a. Zahtevam od ovih mehanizama da procene i analiziraju da li se poštuju standardi sloboda i ljudskih prava za pravedno i nepristrasno suđenje.*

Specijalizovanim većima:

- *Da objave sve izveštaje sa zemljama donatorima i komunikaciju sa trećim zemljama i u budućnosti pozvati institucije Republike Kosovo na svaku komunikaciju ove prirode, kao i objaviti izveštaje o tim komunikacijama.*

U skladu sa članom 132, stav 3, Ustava Republike Kosovo („Svaki organ, institucija ili drugi organ vlasti koji vrši legitimna ovlašćenja u Republici Kosovo dužan je da odgovori na zahteve Ombudsman i da mu dostavi sva dokumenta i informacije tražene u skladu sa zakonom.“) i sa članom 28 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („Organi vlasti kojima je Ombudsman uputio preporuku, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, [...] moraju odgovoriti u roku od trideset (30) dana. Odgovor mora da sadrži razloge u pisanoj formi za preduzete mere u vezi sa predmetnim pitanjem.“), molimo vas da nas obavestite o merama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Naim Qelaj
Ombudsman

- Dodatak 1.

Izveštaj BHRC-a: Preliminarna procena Specijalizovanih veća Kosova - struktura, funkcija, razvoj praksi i pravni izazovi.